

CZU: 331.5:378

OCUPAȚII CU PROFIL EDUCAȚIONAL PE PIAȚA MUNCII DIN REPUBLICA MOLDOVA: OPORTUNITĂȚI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Liliana POSTĂN, dr.

Catedra Pedagogie și Metodica Învățământului Primar, UST

Rezumat. Statisticile naționale și internaționale cu privire la piața muncii constată schimbări structurale ale distribuției forței de muncă pe sectoare de activitate, cu profilarea tendinței de creștere a numărului de angajați și a locurilor de muncă cu profil ocupațional „Om - Om”. Totodată, Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-14) introduce 1750 de ocupații noi printre care multe de natură psihopedagogică. În articol, ne propunem să realizăm o analiză funcțională a reglementărilor ocupaționale ale pieței muncii din Republica Moldova și a calificărilor, oferite de universități.

Cuvinte-cheie: piața forței de muncă, CORM, ocupații noi, educația pe tot parcursul vieții, ofertă educațională.

OCCUPATIONS WITH EDUCATIONAL PROFILE ON THE LABOR MARKET OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA: EMPLOYMENT OPPORTUNITIES FOR HIGHER EDUCATION

Abstract. The national and international labor market statistics reveal structural changes in the sectorial distribution of the labor force, outlining a tendency of increase in the number of employees and jobs with a "man-man" occupational profile. At the same time, the Classification of Occupations in the Republic of Moldova (CORM 006-14) introduces 1750 new occupations, among which many of psycho-pedagogical nature. In this article, we intend to conduct a functional analysis of the occupational regulations in the labor market of the Republic Moldova and the qualifications offered by the universities.

Keywords: labor market, CORM, new occupations, lifelong learning, educational supply.

Piața muncii sau piața forței de muncă este spațiul economic în care se întâlnesc, se confruntă și negociază, în mod liber, cererea de forță de muncă și oferta de forță de muncă. Forța de muncă este obiectul tranzacțional, a cărui valoare este determinată de nivelul de *calificare* [apud 3]. Calificarea se formează în procesul învățării, structurată pe 8 nivele de calificare (ISCED), dintre care 3 calificări sunt legate de școală (1-3), 5 - legate de piața muncii (3-7), 2 - legate de cercetare-inovare (7-8). Nivele de calificare se ating de către formabil în cadrul sistemului formal de educație. Dar, capitalul uman se formează în cadrul învățării pe tot parcursul vieții, prin infrastructura formării (profesionale) continuă. Nivelul de calificare se determină, ținând cont de unu sau câțiva dintre următorii factori: caracterul muncii îndeplinite în cadrul unei ocupații conform sarcinilor și atribuțiilor tipice stabilite pentru fiecare nivel de calificare în ISCO-08; nivelul instruirii formale în conformitate cu definițiile Clasificării Internaționale Standard a Educației (ISCED), necesar pentru îndeplinirea calificată a sarcinilor și atribuțiilor; volumul instruirii neformale și/sau a experienței anterioare de muncă pentru o ocupație similară, necesar pentru îndeplinirea calificată a sarcinilor și atribuțiilor [7, p. 4].

Una dintre funcțiile pieței forței de muncă este de a furniza informații pentru orientarea profesională, formarea, recalificarea, reintegrarea forței de muncă.

Statisticile naționale și internaționale cu privire la piața muncii [2, 5] constată schimbări structurale ale distribuției forței de muncă pe sectoare de activitate, cu profilarea tendinței de creștere a numărului de angajați și a locurilor de muncă cu profil ocupațional „Om - Om”. Munca angajaților din acest sector este îndreptată spre educarea și învățarea, informarea, deservirea casnică, comercială, juridică, socială, informațională, medicală a oamenilor (profesor, jurist, asistent social, jurnalist, medic, chelner, manager, administrator, consultant, vânzător etc.).

În perioada anilor 2014-2018, în sectorul *servicii* (Om-Om) au activat circa 48 la sută din totalul persoanelor ocupate din Republica Moldova [1].

Totodată, potrivit datelor Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, în perioada 2014-2018, necesarul de cadre didactice a constituit circa 2000 de specialiști [4, 6].

Deductibilă din această informație este constatarea cererii de competențe educaționale, andragogice, de sprijin, ghidare, consiliere, informare pe piața muncii.

În acest articol, ne propunem să realizăm o analiză funcțională a reglementărilor ocupaționale ale pieței muncii din Republica Moldova și a calificărilor, oferite de universități.

Prin Hotărârea nr. 22 din 3 martie 2014, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-14). Clasificatorul stabilește denumirile ocupațiilor (profesiilor și funcțiilor) practicate de populația activă a Republicii Moldova și clasificarea lor pe grupe în funcție de nivelul de omogenitate al activității desfășurate. El este destinat pentru soluționarea unui cerc larg de probleme ce fac obiectul reglementării relațiilor sociale și de muncă, precum și a celor ce țin de aprecierea stării și dinamicii schimbărilor în structura forței de muncă, analiza și prognoza indicatorilor în domeniul utilizării forței de muncă și instruirii profesionale. Se aplica în toate domeniile de activitate economică și socială și este obligatoriu pentru toate autoritățile administrației publice centrale și locale, unități bugetare, întreprinderi, organizații și instituții, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică, organizații patronale, sindicale, profesionale și politice, fundații, asociații și alte persoane juridice și fizice, care își desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii Moldova [7].

Printre altele, CORM servește pentru elaborarea nomenclatorului specialităților privind pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și a Nomenclatorului meseriilor privind pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ secundar profesional.

Încadrarea ocupațiilor pe cele 4 niveluri ierarhice, prevăzute de CORM, s-a făcut în funcție de criteriile de clasificare și în special după nivelul de calificare.

Potrivit documentului, noțiunea *nivel de calificare* se determină ca indice de complexitate și amploare a sarcinilor și atribuțiilor exercitate în limitele ocupației.

Nivelul de calificare se determină ținând cont de unu sau câțiva dintre factorii următori [7]:

- caracterul muncii îndeplinite în cadrul unei ocupații conform sarcinilor și atribuțiilor tipice stabilite pentru fiecare nivel de calificare în ISCO-08;
- nivelul instruirii formale în conformitate cu definițiile Clasificării internaționale standard a educației (ISCED), necesar pentru îndeplinirea calificată a sarcinilor și atribuțiilor;
- volumul instruirii neformale și/sau a experienței anterioare de muncă pentru o ocupație similară, necesar pentru îndeplinirea calificată a sarcinilor și atribuțiilor.

În CORM se evidențiază 4 niveluri de calificare. Ocupațiile incluse în nivelele 3 și 4 de calificare solicită competențe obținute prin absolvirea unei instituții de învățământ superior de licență (ciclul I) sau/și de master (ciclul II) sau prin studii postuniversitare de doctorat(ciclul III) (nivelurile VI, VII și VIII ISCED) [7].

Dintre cele 5848 de ocupații și funcții; incluse în CORM, circa 1750 sunt noi, printre care și unele de natură psihopedagogică: *administrator de formare, consultant îndrumare și orientare profesională, evaluator de competențe profesionale, formator, formator de formatori, inginer pentru pregătirea cadrelor, manager formare* (Grupa de bază 2424, Specialiști în formarea și dezvoltarea personalului), *șef serviciu de asistență psihopedagogică* (Grupa de bază 1344, Conducători de unități din domeniul asistenței sociale), *instructor de educație sanitară* (Grupa de bază 2230, Practicieni de medicină tradițională și complementară), *consilier (ghidare în carieră, educațional, psihologic), consilier vocațional, specialist în formare* (Grupa de bază 2423, Specialiști în domeniul resurselor umane și de personal).

Cele mai multe dintre ocupațiile, enumerate mai sus, sunt incluse în grupele de bază: specialiști în domeniul politicilor administrative, specialiști în domeniul resurselor umane și de personal ale subgrupeii majore 24 - Specialiști în domeniul administrativ-comercial.

În această ordine de idei, proiectanții de planuri de învățământ și curriculum universitar în domeniul psihopedagogic, urmează să valorifice oportunitățile formale de pe piața muncii și să ofere calificările respective. Depinde cum vor putea facultățile de profil psihopedagogic, în competiția inovațională, să-și valorifice avantajul competitiv și să ofere calificările de mai sus în cadrul Domeniului Fundamental Educație al Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior.

În altă ordine de idei, dar înscrisă în același model paradigmatic al funcționalității raționale, pentru o dezvoltare sustenabilă pe piața educațională internă, universitățile urmează să dezvolte capacități de previziune, flexibilizare, mobilitate, incluziune și oportunitate. Factura academică a studiilor nu trebuie confundată cu oportunismul

tradițional, dar trebuie valorificată în spiritual modern al solicitărilor de calitate ale individului, economiei și societății.

De exemplu, traseul de viață sau cel profesional al unui adult cu studii superioare de doctorat, pentru a rămâne competitiv pe piața muncii, după vârsta de 50 și pentru a valorifica expertiza acumulată, îi solicită acestuia o unitate de competență andragogică certificată. Ce oportunități îi oferă piața învățământului superior din Republica Moldova. Practic nule sau minime.

„Întâlnirea” dintre instituțiile de învățământ superior și educația adulților, produsă, nu doar pe platforma educației non-formale, dar și a educației formale, constituie o provocare sfidătoare a modelelor consfințite și a abordărilor tradiționale, dar și o oportunitate de creștere a numărului de candidați la studiile superioare, în condițiile „pierderii”, din diferite motive, a studenților tradiționali.

Datele statistice indică că, numărul studenților maturi, cu vârste cuprinse între 35-39 și peste 40 de ani, din instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, în perioada 2010-2018 rămâne relativ constant pe fundalul scăderii numărului total al studenților din învățământul superior.

Tabelul 1. Numărul studenților maturi, cu vârste cuprinse între 35-39 și peste 40 de ani, din instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova

Ani de studii	Total studenți	35-39 ani	40 și peste/	
2010/11	2012/13	107 813	2 377	1 277
2013/14	2014/15	102 458	1986	1646
2015/16	2016/17	89 529	2 086	1 796
2017/18		81 669	2 057	2 098
		74 726	2 155	2 072
		65 543	1769	1 889
				2 054

Educația permanentă este parte integrantă a agendei procesului Bologna și importanța ei a fost subliniată în toate comunicatele, care au urmat Declarației de la Bologna. În special, Comunicatul Leuven/Louvain-la-Neuve (2009) subliniază importanța implementării practicilor educației permanente la nivelul învățământului superior. În Preambulul documentului este specificat că, în deceniul de până în 2020, învățământul superior european urmează să contribuie esențial la realizarea unei Europe a cunoașterii, care este extrem de creativă și inovativă. Confruntându-se cu provocarea îmbătrânirii populației, Europa poate realiza acest obiectiv, doar, dacă dezvoltă la maximum talentele și capacitățile tuturor cetățenilor săi și îi angajează în procesul de învățare continuă („pe tot parcursul vieții”), precum și în extinderea participării la învățământul superior [apud 1].

Practica statelor cu politici educaționale mai sensibile, din perspectivă demografică și mai prospective, decât cele din țara noastră, dar și cu o experiență mai avansată în domeniul educației pe tot parcursul vieții, include *măsuri specifice de facilitare* a accesului adulților spre educația recurentă sau compensatorie, *politici de deschidere a căilor alternative* spre învățământul superior, destinate candidaților non-tradiționali care nu posedă o calificare principală standard (ex.: măsuri de sporire a reprezentării cursanților maturi șomeri în cadrul învățământului superior, politici de acces alternativ la învățământul superior, direcționate spre anumite grupe de vârstă diferite de cursanți maturi, stabilirea unor obiective măsurabile privind creșterea participării cursanților maturi la învățământul superior de zi și cu frecvență redusă, măsuri financiare pentru a face față implicațiilor sprijinirii studenților în educația permanentă, validarea studiilor anterioare, dezvoltarea programelor specifice privind studiile superioare). Vom menționa natura deschisă a măsurilor întreprinse și orientarea lor spre necesitățile cursanților mature [8, p. 127-132].

Printre politicile de asigurare a sustenabilității capitalului uman pe piața muncii regăsim de asemenea politici sintetice, cum ar fi cea de flexisecuritate și de realocare a resurselor umane, politici valabile și oportune pentru universități din perspectiva restructurării publicului țintă și revederii politicilor economice din perspectiva eficacitate-eficiență. Uneori, produsul secundar sau publicul cu nevoi educaționale recurente, de recalificare, policalificare pot oferi un mare avantaj competitiv și valoare socială și economică.

În concluzie reiterăm:

- Forța de muncă este obiectul tranzacțional a căruia valoare este determinată de nivelul de calificare (competențe);

- Una dintre funcțiile pieței forței de muncă este de a furniza informații pentru orientarea profesională, recalificarea și reintegrarea forței de muncă;

- Constatarea, în baza statisticilor, a cererii de competențe educaționale, andragogice, de sprijin, ghidare, consiliere pe piața muncii;

- De la 3 martie 2014 în Republica Moldova se aplică un nou Clasificator al ocupațiilor (CORM 006-14). Printre altele, el este destinat și pentru analiza și prognoza indicatorilor în domeniul utilizării forței de muncă și instruirii profesionale și servește pentru elaborarea nomenclatorului specialităților privind pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și a Nomenclatorului meseriilor privind pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ secundar profesional;

- În CORM se evidențiază 4 niveluri de calificare. Ocupațiile incluse în nivelele 3 și 4 de calificare solicită competențe obținute prin absolvirea unei instituții de învățământ superior de licență (ciclul I) sau/și de master (ciclul II) sau prin studii postuniversitare de doctorat (ciclul III) (nivelurile VI, VII și VIII ISCED);

- Printre cele circa 1750 de ocupații noi, incluse în COPM, regăsim și un număr important de ocupații de natură psihopedagogică;

- Depinde cum vor putea facultățile de profil psihopedagogic, în competiția inovațională, să-și valorifice avantajul competitiv și să ofere calificările de mai sus în cadrul Domeniul Fundamental Educație al Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior;

- Uneori, produsul secundar sau publicul cu nevoi educaționale recurente, de recalificare, policalificare pot oferi universităților un mare avantaj competitiv și valoare socială și economică.

Bibliografie

1. Forța de muncă în Republica Moldova: ocuparea și șomajul în trimestrul III, 2018. Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6193> (vizitat 20.01.2019).
2. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Employment_statistics/ro (vizitat 15.01.2019).
3. http://ro.wikipedia.org/wiki/Pia%C8%9Ba_muncii_%28economie%29 (vizitat 20.01.2019).
4. <http://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/4339/language/en-US/Default.aspx> (vizitat 10.01.2019).
5. <http://www.statistica.md/> (vizitat 20.01.2019).
6. <https://mecc.gov.md/ro/content/fost-aprobata-hotararea-de-guvern-cu-privire-la-pregatirea-institutiilor-de-invataman> (vizitat 20.01.2019).
7. Ordin cu privire la aprobarea Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-14) nr. 22 din 03.03.2014 http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=353018&lang=1_ (vizitat 20.01.2019).
8. Poștan L. Adult education and some andragogical dimensions of higher education in the Republic of Moldova. În: Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2014. p. 127-132. SBSPRO18504.